

FöreningsKraft

- vad är det egentligen man lär sig i
föreningslivet?

● Inledning

I vårt rika och fantastiska föreningsliv finns massor av motiverade människor; ledare, förtroendevalda och medlemmar. Föreningslivets stora betydelse för t ex samhällsutveckling och demokrati lyfts fram i många sammanhang. Men hur ser betydelsen ut på det mer personliga planet – vad är det egentligen man lär sig genom att vara engagerad i ideella föreningar och hur påverkar det en som person?

MIP har haft förmånen att med stöd från Ungdomsstyrelsen under en längre tid fördjupa sig i frågorna kring personligt lärande och utveckling i föreningsengagemang. Våra resultat visar att föreningslivet är en betydelsefull arena där frivilligheten och möjligheterna att få "prova nytt" är viktiga ingredienser.

MIP har fått nya kunskaper om föreningslivet som miljö för lärande och personlig utveckling och vill med denna skrift ge ett axplock från vår undersökning. Hela undersökningen finner du på vår hemsida www.mip.org.se.

Ett varmt tack till alla er som på olika vis bidragit i arbetet!

Med hopp om en trevlig läsning!

Linda Attin
Projektansvarig
linda.attin@mip.org.se

Kristina Persson
Projektsamordnare
kristina@iruc.se

Malmö Ideella föreningars Paraplyorganisation

Stadiongatan 10, 214 32 Malmö
040-21 68 90 info@mip.org.se
www.mip.org.se

● Innehållsförteckning

Fakta om FöreningsKraft	4-5
Lärande och personlig utveckling i föreningsengagemang	6-9
Vi lär oss att bli globala samhällsvarelser	10-11
Hans-Edvard Roos	
Föreningsengagemangets betydelse	12-13
Föreningserfarenheter och arbetsmarknad	14-15
Anders Järnegren	
Föreningslivet - en miljö för lärande & personlig utveckling ..	16-17
Tre vägar till lärande i föreningslivet	18-19
Göte Rudvall	

FöreningsKraft är en undersökning om lärande och personlig utveckling i föreningslivet som genomförts av MIP, Malmö Ideella föreningars Paraplyorganisation, med stöd från Ungdomsstyrelsen. Undersökningen riktades till medlemmar, ledare och förtroendevalda i ett brett urval av föreningar med ungdomsverksamhet. FöreningsKrafts målsättning är att formulera och artikulera erfarenheter och lärande som sker i föreningsengagemang till kunskap som kan förmedlas och erkännas.

Undersökningens huvudfrågor var:

- Vilket lärande sker i föreningsengagemang?
- Hur påverkar föreningsengagemang personlig utveckling?
- Vilken betydelse har föreningsengagemang för individen?
- Hur går lärandet till?
- Vad är unikt med föreningslivet som miljö för lärande och personlig utveckling?

Undersökningen genomfördes med hjälp av gruppintervjuer, så kallade fokusgrupper, och en enkätundersökning. Flertalet av deltagarna i intervjuer och enkätundersökning är verksamma i föreningar för fritid och rekreation, t ex i idrotts-, friluft- och dansföreningar.

Fokusgrupper:

- 13 grupper med 91 föreningsaktiva från 64 malmöföreningar
- 45 % kvinnor
- 22 % yngre än 31 år

Enkätundersökning:

- 453 svar från föreningsaktiva ledare, förtroendevalda och medlemmar i c:a 150 föreningar i Malmö och Stockholm
- 48 % kvinnor
- 41 % yngre än 31 år

FöreningsKraft genomfördes i två faser:

Undersökningen gjordes 2004-2005 och under 2006 gjordes en fördjupad analys av enkätresultaten.

Arbetet har utförts i samverkan med IRUC, Ideellt Resurs- & Utvecklingscentrum, där Kristina Persson arbetat med undersökning, dokumentation och projektsamordning. Som stöd i FöreningsKraft har också funnits en resursgrupp som bidragit med metod- och teorikunskaper och varit behjälpliga i analysarbetet.

Resursgrupp fas 1:

Hans-Edvard Roos, universitetslektor på Sociologiska institutionen vid Lunds universitet
Göte Rudvall, pensionerad studierektor för Utvecklingsavdelningen vid Lärarutbildningen på Malmö högskola
Magnus Jiborn, universitetslektor på Filosofiska institutionen vid Lunds universitet
Aage Radmann, enhetschef på LFH Idrottsvetenskap vid Malmö högskola.

Resursgrupp fas 2:

Hans-Edvard Roos, Göte Rudvall samt
Anders Järnegren, universitetslektor på Sociologiska institutionen vid Lunds universitet.

I resursgruppen har även funnits representanter från MIPs styrelse och personal.

Vad är det då man som föreningsaktiv får ut av sitt engagemang?

I fokusgrupperna om lärande och personlig utveckling i föreningsengagemanget framträdde tydligt följande teman/områden:

Föreningskunskap & Demokrati

Öppenhet & Respekt

Grupp, Gemenskap & Samarbete

Trygghet & Tillit

Kommunikation

Problemlösning & Flexibilitet

Ledarskap, Organisation & Ansvarstagande

Gruppanda, gemenskap, tillhörighet
och sammanhållning
Samarbetsförmåga
Gemensamt ansvarstagande
för gemensamt mål

Tolerans
Ödmjukhet
Människokännedom
Förmåga att visa hänsyn
gentemot andra

Att vara trygg med sig själv och lita
på sin egen förmåga, att våga mer
Att våga möta och ha tillit
till andra människor

Styrelsearbete, möteteknik och demokrati
Det praktiska demokratiska hantverket: påverka,
driva idéer, lyssna, möta andras åsikter, kompromissa
och fatta beslut tillsammans

Förmågor att planera och organisera
uppgifter och att leda, informera, inspirera
och motivera andra människor

Förmåga att ta
ansvar för det man
tagit på sig och för
andra människor

Anpassningsförmåga
Initiativtagande
Konflikthantering
Öppenhet för nya idéer,
och att finna nya vägar
att uppnå målen

Självförtroende
Självkännedom
Att uttrycka sig i tal och skrift
Att våga tala inför grupp

Förmågor att lyssna och vara lyhörd
för andra människor och deras åsikter

I enkätundersökningen ställdes frågor om dessa teman, och här syns några exempel på vad de föreningsaktiva svarade.

Genom sitt föreningsengagemang har:

- 90 % blivit bättre på att ta beslut tillsammans med andra
- 69 % blivit mer medvetna om demokratiska principer
- 91 % hittat gemenskap
- 85 % blivit bättre på att fungera i grupp
- 86 % fått möjlighet att vara en förebild för andra
- 87 % blivit bättre på att ta ansvar för sådant de tagit på sig
- 79 % blivit bättre på att tala inför grupp
- 82 % blivit mer lyhörda och bättre att på att lyssna
- 78 % blivit bättre på att lösa problem
- 75 % blivit bättre på att hantera konflikter
- 74 % fått lättare att hantera misslyckanden
- 80 % fått mer respekt för andras åsikter och värderingar
- 76 % fått större förståelse för andras bakgrund/levnadsvillkor
- 86 % fått större självförtroende
- 80 % fått större självkänedom
- 68 % fått större tillit till andra människor

"Dessa spännande möten med så många olika spännande, intressanta människor – ja all kontakt med andra människor har jag lärt mig så mycket av!"

*"Vad har jag lärt mig?
Jag har lärt mig att våga vara mig själv – vågar stå för saker och vågar uttrycka mig – jag har också gått från en blyg liten kille till en kille med mycket skinn på näsan. **Vågar förverkliga** grejer och nästan aldrig ge upp!"*

*"Jag har fått ett väldigt starkt självförtroende genom olika uppdrag i föreningar. Man blir tvungen att klara av saker och ting. Man fick **lära sig av andra** att klara av i princip vad som helst. Genom det fick man efter ett tag självförtroende att våga ta ansvar, våga organisera, våga styra."*

*"Utav alla uppdrag som jag har tagit på mig.. under den perioden som jag skulle utföra det där uppdraget så är det naturligt att det uppstår lite problem och konflikter och varje gång som man ska **lösa de där problemen** så lär man sig något nytt."*

Vi lär oss att bli globala samhällsvarelser

FöreningsKraft presenterar resultat som är av intresse i en diskussion om hur den ideella sektorn utgör en viktig länk mellan individ, samhälle och omvärld.

Självförståelse och identitetsbildning

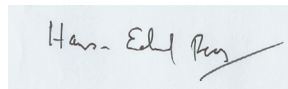
Föreningslivet har en viktig funktion att fylla då det gäller att utveckla individens livsföring, både på ett frivilligt och på ett personligt sätt. Den egna identiteten, dvs. att få svar på frågan vem man är och vem man vill vara handlar om att skapa en självförståelse: Utifrån vilka värderingar kan man på ett trovärdigt sätt beskriva sig själv? Utifrån vilken bild vill man bli erkänd?

Det kan vara svårt att tillägna sig en sådan självförståelse om relationerna med andra är ofrivilliga eller opersonliga. Relationerna med familj och släkt är personliga, men delvis ofrivilliga. Vår vistelse i skolan kan vara ofrivillig eller frivillig beroende på stadium, men är många gånger ganska opersonlig och anonym, som en del i ett administrativt och professionellt system. Vår roll som konsument handlar ofta om att frivilligt välja en standardiserad smak och stil för privata, isolerade behov, snarare än att erkännas i en social värdegemenskap.

Moralisk förståelse och medborgarroll

Föreningslivet kan utveckla en självförståelse utifrån intressen och aktiviteter som kan variera inom en individs livshistoria. Deltagandet leder till att man möter och berörs av andra individers och gruppers intressen och värden på ett frivilligt och personligt sätt. Vi tränar och lär oss i att se hur vår egen självförståelse är förenlig med andras självförståelse. I diskussion och i dialog finner man skäl och grunder för samarbete och kollektiv handling. Detta bidrar till att skapa en moralisk förståelse och ett moraliskt lärande: Hur uppnår vi om möjligt gemensamma mål? Hur löser vi konflikter i en värld med olika intressen och värden?

Denna kompetens blir särskilt viktig i ett internationellt perspektiv då de ideella organisationerna får allt större betydelse för värde- och normbildning bortom nationalstaterna.

Hans-Edvard Roos

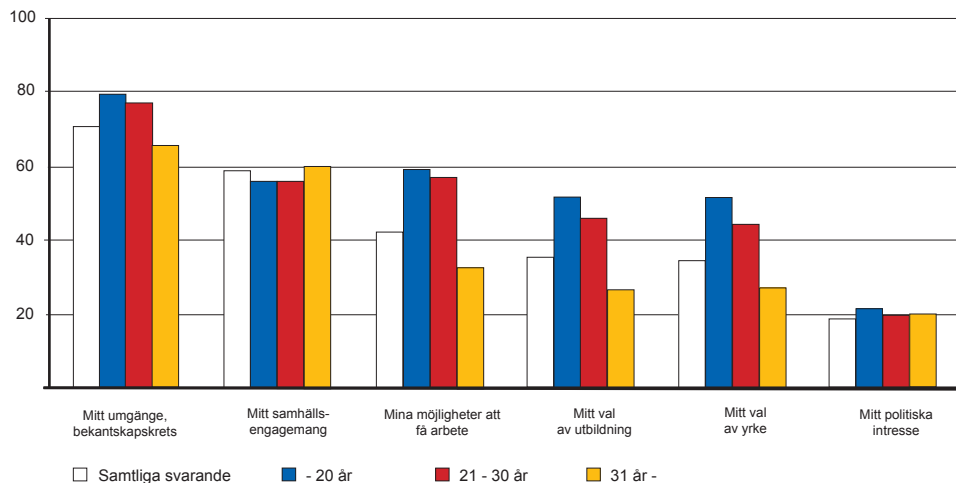
Föreningsengagemangets betydelse

Att föreningsengagemanget är viktigt för de föreningsaktiva framkom tydligt i fokusgrupperna. Genom enkäten gavs möjlighet att ytterligare fråga om föreningsengagemangets betydelse för individen.

Vi kan se föreningsengagemanget har störst betydelse för umgänge och bekantskapskrets, men ges också ganska stor betydelse för samhällsengagemang, för möjligheter att få arbete och för utbildnings- och yrkesval. Särskilt de yngre föreningsaktiva lägger tonvikt på föreningsengagemangets betydelse för möjligheter att få arbete och för val av utbildning och yrke.

Mitt engagemang och deltagande i föreningslivet har haft betydelse för:

Föreningserfarenheter och arbetsmarknad

En tydlig erfarenhet som kommer till uttryck i enkäten är att föreningslivet erbjuder en miljö för lärande där man kan utveckla nya kunskaper. Det handlar ofta om kunskaper eller färdigheter som är betydelsefulla för arbetslivet och dessutom om kunskaper som man inte alltid förvärvar i den "vanliga" skolan.

En majoritet av de yngre upplever t ex att föreningsengagemanget stärker hans/hennes självförtroende, sociala kompetens och förmåga att kommunicera. Genom att vara aktiv i föreningslivet "vågar man mer", "har man lättare att ta initiativ". Många anser också att föreningslivet givit erfarenheter som innebär att man blivit "bättre på att samarbeta", "bättre på att tala inför en grupp människor" och har "fått större förståelse för andra människors olika bakgrund och levnadsvillkor".

Att föreningserfarenheter har betydelse för det "vanliga" arbetet visar sig i att 40 % av de tillfrågade uppger att deras engagemang och deltagande i föreningslivet haft betydelse för deras möjligheter att få ett arbete.

Listan på enkätdata som belyser föreningserfarenheternas betydelse för arbetsmarknaden kan göras lång. En viktig slutsats är att många av de kunskaper och färdigheter som brukar förknippas med begreppet "arbetslivserfarenhet" kan förvärfvas just genom ett aktivt deltagande i föreningslivet.

Dessutom handlar det ofta om sådana kompetenser som efterfrågas på en allt mer individualiserad och flexiblerad arbetsmarknad.

Anders Järnegren

Föreningslivet – en miljö för lärande & personlig utveckling!

Genom både fokusgrupper och enkätundersökning konstaterades att föreningsengagemanget är en betydelsefull arena för lärande och personlig utveckling. De föreningsaktiva som besvarade enkäten menar till exempel att föreningslivet är minst lika viktigt för deras lärande och personliga utveckling som skola/utbildning, vänner/umgänge, familj/släkt och arbetsliv.

Lärande i föreningslivet – att våga och testa tillsammans!

I fokusgrupperna beskrev de föreningsaktiva hur lärandet i deras föreningsengagemang oftast skett i mötet och gemenskapen med andra i föreningen. Lärandet i föreningsengagemanget beskrivs ofta som en process, konstant pågående, praktisk och inte alltid medveten – kunskaperna ”smyger på en” med åren och uppdragen.

*”Det är väldigt stort utrymme att skapa sin egen form av kunskap på ett fritt sätt, hur man lär sig, det finns ingen som står och ”predikar” för en, eller som lär ut vad som är rätt och fel. Det är ett väldigt fritt sorts lärande, man lär sig saker på ett sätt som gör att man tillägnar det sig själv, man ser det liksom som **ens egen kunskap.**”*

Föreningslivet beskrivs som en utmanande och tillåtande lärmiljö där det finns utrymme att vara nyfiken, kreativ och nyskapande för att lösa gemensamma behov och problem.

Flera föreningsaktiva gör jämförelser med skolmiljön och betonar föreningslivets fördelar av gemenskap, tolerans, öppenhet och framhåller avsaknaden av ”lärar-elev-relation” som viktiga för lärande och personlig utveckling.

Lärande i föreningslivet – frivilligheten unik!

I fokusgrupperna diskuterades vad som är speciellt och unikt med föreningslivet som miljö för lärande och personlig utveckling. Här får FRIVILLIGHETEN sägas vara den stora poängen – att kunskap skapas frivilligt, genom lust och intresse bland andra med samma lust och intresse, genom att testa och lära sig i det praktiska.

”Föreningslivet unikt?

*Jag vill nog säga att det är väldigt unikt för att man kommer dit av **fri vilja** och det ger en möjlighet för varje individ att utvecklas och lära sig saker på ett bra sätt som man har behållning av hela livet därför att man gör det av fri vilja. Och det är väl därför vi är lite unika.”*

Tre vägar till lärande i föreningslivet

Lärande genom frivilligt samarbete

Deltagande i föreningar av olika slag har genom sin frivillighet särskilt stora möjligheter att ge personlig och social utveckling. Det har en inriktning på närliggande mål som alla kan känna delaktighet i. FöreningsKraft har visat vad man kan lära av att vara med i en förening och hur mycket de föreningsaktiva uppskattar detta lärande. Genom föreningsdeltagandet får de unga tillgång till en arena där de lär sig genom aktivitet. Jämför här med den amerikanske pedagogen John Deweys kända devis "Learning by doing".

Lärande genom starka upplevelser

Modernt pedagogiskt tänkande förutsätter att de problem den unge möter känns personligt angelägna och starkt engagerar känslorna för att ett lärande skall ge bestående resultat. Sådant lärande sker lättast i samverkan med andra. Man talar därför både om samarbetsinläring och upplevelsebaserat lärande.

I många sammanhang inom föreningslivet sker sådant lärande. Det kan i alla dessa fall bli starka "här-och-nu-upplevelser", och resultaten blir ofta mer synliga än i skolan där målen ibland kan upplevas som avlägsna och abstrakta. Deltagandet i en förening blir därför ett mycket värdefullt komplement till formell utbildning. Och för dem som fortsätter att vara aktiva i föreningar blir det ett naturligt inslag i det livslånga lärandet.

Lärande genom ansvarstagande och demokratisk delaktighet

Även när man inte medvetet inriktar sig på att öva samarbete och ledarskap ger föreningsarbetet demokratiska förhållningssätt. Det utvecklas känslor av delaktighet som ökar viljan att ta personligt ansvar för den grupp man ingår i.

FöreningsKraft visar på olika sätt hur deltagande i föreningar ger människor erfarenheter som utvecklar dem både som individer och medborgare. De möts av utmaningar som leder till ansvarstagande och som stärker tilliten till den egna förmågan och ger personlig tillfredsställelse. Det ger också många tillfällen till att utveckla fantasi och visa kreativitet.

Göte Rudvall

Glädje

skapar

lust

som lägger grunden för

engagemang

som inbjuder till

delaktighet

vilket medför

inflytande

som bidrar till

insikt

och möjliggör

handling

som ger

nya erfarenheter

vilket skapar

utveckling